

РОЛЬ ДЕРЖАВИ В УПРАВЛІННІ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ

аспірантка Опара Т. В.

В умовах переходу до ринкової економіки з особливою гостротою постає питання збереження, раціонального використання і розширеного відтворення земельних ресурсів (ЗР) як базису сталого розвитку України. Розвиток і удосконалення земельних відносин потребують відповідної системи управління з боку державних земельних органів.

Роль державного управління ЗР особливо зростає, виходячи із завдань нинішньої земельної реформи, яка передбачає перерозподіл земель з одночасною передачею їх у власність (переважно приватну), наданням у тимчасове користування, оренду та створення умов для рівноправного розвитку різних форм господарювання, а також забезпечення раціонального використання і всебічної охорони ЗР – найважливішого національного багатства.

За умови функціонування нових земельних відносин в Україні потрібні теоретичні та прикладні дослідження з питань управління ЗР, зокрема деградованими і малопродуктивними землями. Це особливо важливо з огляду на те, що нині окремим функціям механізмів управління ЗР надається пріоритетне значення (державний земельний кадастр), тоді як іншим (моніторинг земель, землепорядкування, державний контроль за раціональним використанням та охороною земель, проведення заходів з раціонального використання земель та їх охорони) не приділяється належної уваги з боку не лише практиків, а й вчених.

Теоретичні питання управління земельними відносинами одержали розвиток у роботах зарубіжних та вітчизняних вчених: Т.М. Бургесс і Р. Вебстер, Д. Беккер, Д. Хелмс, Д.С. Добряк, А.Я. Сохнич, В.М. Трегобчук. Проте проблеми управління саме раціональним використанням та охороною сільськогосподарських угідь в умовах проведення земельної реформи і прийнятих останнім часом Законів України майже не вирішуються. Залишаються недостатньо опрацьованими питання механізмів державного управління ЗР, у тому числі деградованими і малопродуктивними землями, спрямованих на досягнення умов екологічно сталого розвитку землекористування, виробництва екологічно чистої продукції. Екологічно чисті продукти (ЕЧП) - це продукти, які сприймаються споживачем як безпечні для здоров'я, такі, що позитивно впливають на організм людини, в них відсутні небезпечні інгредієнти, і вони не справляють негативного впливу на довкілля.

Об'єктивна необхідність державного управління ЗР визначається особливою багатофункціональною роллю землі в житті суспільства, її

природною обмеженістю і незамінністю у будь-якій сфері підприємницької та іншої діяльності. Управління ЗР є об'єктивним процесом та системою заходів (правових, адміністративних, економічних, екологічних, ринкових) щодо виконання землею суспільно-виробничих функцій. У цьому випадку ЗР виступають у якості предмету управління, а система земельних відносин є основою цього управління.

Важливими складовими у системі управління ЗР є: здійснення землеустрою, контроль за використанням та охороною земель, моніторинг земель, ведення державного земельного кадастру і обліку земель, проведення заходів з раціонального використання земель та їх охорони, економічне регулювання раціонального землекористування, вирішення земельних спорів, ринок землі, інноваційно-інвестиційна політика, забезпечення науково-технічною інформацією та ін.

Державне управління ЗР здійснюється за допомогою таких заходів: розробки і реалізації законодавчих і нормативних правових актів, регіональних програм і планів, а також окремих заходів і рішень органів державної влади України і суб'єктів України; проведення державної планової, фінансової і інвестиційної політики; забезпечення вимог законодавства і нормативно-методичних документів; забезпечення механізму економічного стимулювання охорони і раціонального використання ЗР; контроль за станом земель, раціональним їх використанням і охороною, притягнення до відповідальності винних у порушенні законодавства; державного ліцензування, сертифікації і страхування; забезпечення державної освіти.

Важливим аспектом державного управління є застосування ринкових механізмів охорони навколишнього середовища, що може йти одночасно зі створенням ЕЧП, яка б мала підвищений попит у населення. Така продукція, що випускається на базі маловідходних виробництв, не вимагає включення у її вартість витрат на переробку відходів і будівництво очисних споруд.

Для підвищення якості використання ЗР необхідно запровадити такі механізми управління землекористування: збереження та відтворення природної родючості ґрунтів, удосконалення сільськогосподарських технологій, удосконалення системи освіти та моніторингу довкілля, створення умов для вільного доступу до екологічної інформації, формування екологічної культури в усіх верствах населення та ін. Тобто станом ЗР необхідно управляти виходячи із загальнодержавного підходу, який забезпечує життєдіяльність населення держави, та охорони навколишнього середовища.

Отже, можна зазначити, що підвищення ефективності землекористування при виробництві екопродукції необхідно розглядати в сукупності з природними, економічними та ринковими факторами.